

Autorii au tins și au izbândit să finalizeze o primă rațiune practică, respectiv absența unei monografii de specialitate. Alte motive de natură moral-etică, cu pecete indiscutabilă în creionarea unor specificități locale, au fost cumpănit expuse cu privire la dezvoltarea sinuoasă a instituției în sine (de la societate privată la forma actuală), ca și a personalului uman (cu defecte și calități), într-o evidențiere gradată temporal, axată pe succinta detaliere a câtorva evidente "paradoxuri" dihotomice ("unguresc", 1872-19198; "românesc", 1918-1948: "tăcerea rusă comunistă", urmată de cea "informațională" și de cea "național comunistă", marcată de impactul politicii egalizării structurilor muzeale conform directivelor partidului unic).

Rațiunea științifică esențială a semntarilor a constat în a contribui la cercetarea unui fenomen în toate articulațiile previzibile tocmai prin apelul făcut la elementul factologic înfățișat într-un stil lapidar, descriptivist, dar bogat în mărturii și sugestii, ba chiar și prin segmentul de ilustrații de epocă. Fără să se insiste exagerativ pe anumite premise în gen de "Muzeul dinainte de Muzeu", dar cu accente definitorii pentru a puncta importante faze din evoluția instituției în spațiu și timp. Caracterul analitic și excesul de amănunte, utilizat în narare, au menirea de a înlătura tocmai un angrenaj de aprecieri generale confuze, inconsistente și inexacte, reiterate cu obstinență în ani, indiferent de epocă și de "paradoxuri", despre lăcașul de cultură și truditorii săi.

Seriozitatea demersului științific întreprins este adevărată de complexitatea aparatului științific și consistența valorică a lucrărilor consultate pentru segmentul temporal dintre 1872-1917 (981 note, p. 107-139) și 1918-1947/1948 (1877 note, p. 253-378). Nu este de mirare că au scăpat ochiului vigilent al lectorilor unele inadvertențe, precum: p. 294/n. 629, 293/601, 298/686, 318/930, 331/1118, 352/1965, 357/1569, 364/1670 etc.

Recenzentul speră într-o lectură la fel de oportună a volumului trei, în pregătire, tratând despre epoca postbelică (1949-1976) și în utilitatea "crestomației" de texte despre existența și activitatea instituției muzeale din capitala Banatului, între anii 1872-2005! Strădania colegilor de la Timișoara este pilduitoare și ar putea stimula eforturile altor cercetători de la nivel muzeal local ori național, de a monografia devenirea organismelor cultural-științifice respective, zămislite în spațiu și timp cu un rost bine definit în memoria colectivă.

STELIAN MĂNDRUȚ

Gheorghe Iancu, Problema minorităților etnice din România în documente ale Societății Națiunilor 1923- 1932 / Le problème des minorités ethniques de la Roumanie dans des documents de la Société des Nations 1923-1932 / Ethnic Minorities from Romania in Documents from the Nations' Society 1923-1932, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2004, 399 p.

Apărută în 2004, la deja consacrată editură clujeană "Argonaut", în colecția "Documente. Istorie. Mărturii", lucrarea reputatului istoric clujean Gheorghe Iancu tratează, din perspectiva unor documente din perioada interbelică existente în fondurile Societății Națiunilor, problematica minorităților etnice din țara noastră. După cum însuși autorul mărturisește, sursele de cercetare ale acestui subiect sunt foarte numeroase; autorul s-a mărginit la publicarea rapoartelor întocmite de șefii secțiilor administrative și minorități de la Societatea Națiunilor, Erik Colban și Pablo de Azcarate, în urma călătoriilor de informare efectuate de aceștia în România între anii 1923 și 1932. În același timp, încă din prima pagină a volumului, dr. Gheorghe Iancu atrage atenția asupra faptului că a urmărit plasarea României și a statutului minorităților din această țară în ansamblul reglementărilor interne și internaționale ale perioadei pe care o tratează.

Urmează, pe parcursul unui important număr de pagini, un studiu istoric în care sunt evidențiate principalele momente care au marcat istoria românilor din Transilvania în perioada cuprinsă între mișcarea memorandumistă și Conferința de Pace de la sfârșitul Primului Război Mondial. Este menționat faptul că problema minorităților etnice din România de după Unire s-a constituit într-o componentă importantă a vieții noastre politice, economice, culturale și religioase, cu multiple consecințe și pe plan extern. Din acest motiv, atât în România cât și în străinătate, numărul celor care au abordat acest subiect, dintr-o multitudine de puncte de vedere, este foarte mare.

Primul document, „Note preliminară” (1923), îi aparține lui Erik Colban și este publicat în acest volum în limbile engleză și română. Este vorba de un document trimis în luna august 1923 Secretarului general al Ligii Națiunilor, reprezentând însemnările preliminare asupra călătoriei efectuate de Colban în țara noastră în luna iulie și în primele zile ale lui august. Sunt evocate câteva întâlniri cu diferite personalități ale

vieții politice românești, precum și vizita sa în Transilvania. Al doilea document, redactat tot de Erik Colban, este o relatare asupra călătoriei efectuate în țara noastră în luna mai 1924. În însemnările sale, Colban insistă asupra problemelor privind minoritățile, mai ales asupra acelor legate de viitoarea lege a învățământului – lege care viza numai școlile de stat, nu și pe cele confesionale sau private. Și acest document este publicat în două limbi, română și engleză. Următorul document, un jurnal, descrie ultima vizită a lui Erik Colban în Transilvania, în octombrie 1926, fiind publicat în limbile română și franceză.

Călătoria spaniolului Pablo Azcarate în România, în octombrie 1930, este evocată în al patrulea document publicat de istoricul clujean. Încă din primele rânduri, este subliniat faptul că scopul deplasării lui Azcarate în România a fost cel stabilit la Geneva cu delegația țării noastre: de a lua legătura cu organele însărcinate în administrația românească cu examinarea chestiunilor privind minoritățile și cu persoanele responsabile de politica guvernului român în acest domeniu. Azcarate atrage atenția că a avut impresia că una din principalele cauze ale dificultăților în problema minorităților din România interbelică se datora faptului că guvernul, autoritățile și opinia publică considerau campaniile și activitățile unora dintre minorități, în special a celei maghiare, ca neurmărind atât obținerea unei îmbunătățiri a situației minorității în cauză, ci mai curând menținerea unei stări de agitație, de neliniște și nemulțumire pentru a induce în străinătate impresia că statutul teritorial al României stabilit în 1919-1920 nu se poate menține și, în consecință, se impune o revizuire a frontierelor. În același timp, Pablo Azcarate subliniază faptul că principala preocupare a guvernului și a opiniei publice este criza economică și în special criza agricolă. Ultimul document, apărut de asemenea în limbile română și franceză, reprezintă o notă întocmită de același Pablo Azcarate asupra călătoriei efectuate în România în septembrie 1932, referindu-se la problema bunurilor fostului regim secuiesc.

În ceea ce ne privește, nu putem să nu remarcăm că, în pofida faptului că istoriografia română abundă în scrieri dedicate minorităților entice din România, în ceea ce privește problematica minorităților entice din țara noastră în dezbaterile de la Societatea Națiunilor s-a scris prea puțin. De aceea demersul D-lui Gherge lăncu este unul important pentru specialiștii interesați de acest subiect. Pe de altă parte, inițiativa autorului de a publica cuvântul înainte, studiul introductiv și documentele propriu-zise în trei limbi va permite și unor cititori străini

interesați de subiect să parcurgă paginile acestui volum.

Lucrarea se încheie cu o bibliografie selectivă, cu un indice de nume proprii și cu o listă a cărților apărute la Editura Argonaut.

MARCELA SĂLĂGEAN

Südostdeutsche Vierteljahresblätter, Jahrgänge 36-49, Register II, (1987-2000). Bearbeitet von Eduard Schneider. München. Südostdeutsche Kulturwerk Verlag, 2001, 328 p.

Tradiția indicelui de revistă consacrată în palierul informației științifice din arealul german este fructuos marcată, după un prim volum despre anii 1952-1986, apărut în 1990, de cel prezent, înfățișat într-o bine definită structură tematică. Astfel că, momentul jubiliar în existența și dezvoltarea publicației este întrutotul ilustrat prin judicioasa comensurare bibliografică a studiilor și articolelor publicate pe durata unei jumătăți de veac.

Chiar dacă actual se înfățișează cu un subtitlu modificat (nr. 1/2001: "Revistă de literatură și artă, de istorie și actualitate"), periodicul fondat într-un context geopolitic și ideologic specific, era menit să existe și supraviețuiască pentru a informa germanii originari din zona centrului și sud-estului continental, dar și conaționali trăitori în Republica Federală, despre realitățile și perspectivele conviețuirii trecute, prezente și viitoare într-un peisaj etnic, confesional și multicultural strict definit.

În plan conceptual-metodologic, strategia de acțiune a revistei a fost total schimbată la granița deceniilor nouă și zece din secolul XX, drept urmare a permutărilor de sistem petrecute la est de "Cortina de Fier", asumându-se, pe moment, îndeosebi un rol de "punte de legătură/comunicare/conlucrare" în palier cultural și spiritual în ideea ocrotirii și revigorării raporturilor bi- și multilaterale între țările și popoarele situate într-o abordare deschis paneuropeană. Fără să se neglijeze tratarea specificului propriu zonei și națiunilor existente, cercetat în întregime din punct de vedere istoric-geografic, etnografic-folcloric, literar-artistic de către un mânănci de inițiatori și colaboratori, activând în cadrul Institutului de specialitate din capitala Bavariei. Au fost evidențiate, astfel; Slovacia, Croația, Iugoslavia, Ungaria, Slovenia, România și Ucraina, cu focalizări pe centre regionale tradiționale, precum: Banatul,